THE PRINCIPLE OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE EUROPEAN UNION

Anca Ileana Duşcă
Assist. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract : The article is a brief analysis of the principle of sustainable development. Sustainable development is a concept imposed recently admitting economic development, modification strategies must take into account the ecological limits. Sustainable development is seen in the basic treaties of the European Union, both as a goal of Environmental Policy and Action as a principle within the internal market.

Keywords: principle of sustainable development, World Conference in Rio (1992) Environmental Protection and Sustainable Development, European Strategy for Sustainable Development, European Economic and Social Committee, green and sustainable economy.

Clarificări

Dacă principiul conservării mediului urmăreşte menţinerea unui nivel durabil al resurselor ecologice, realizată printr-un management adecvat al resurselor regenerabile şi o bună utilizare a resurselor neregenerabile[1], principiul "dezvoltării durabile" – sau creşterea verde[2] - presupune asigurarea productivităţii continue a resurselor naturale exploatabile şi prezervare a speciilor faunei şi florei. Sensul dat în 1987, prin Raportul Brundtland, conceptului de *dezvoltare durabilă* este de *capacitate a omenirii de a asigura satisfacerea cerinţelor generaţiei prezente fără a compromite capacitatea generaţiilor viitoare de a-şi satisface propriile necesităţi[3].*

Interesul U.E. faţă de dezvoltarea durabilă a crescut în paralel cu iniţiativa Naţiunilor Unite pentru acest concept şi a culminat cu Conferinţa Mondială de la Rio (1992) pentru Protecţia Mediului şi Dezvoltare Durabilă. In iunie 2001, U.E. a adoptat un document referitor la Strategia Europeană pentru Dezvoltare Durabilă; schematic, cele 4 dimensiuni principale ale durabilităţii sunt: durabilitatea mediului, capacitatea de a prezerva resursele naturale, menţinerea integrităţii ecosistemului pentru a evita afectarea elementelor de care depinde viaţa - prezervarea diversităţii biologice[4]; durabilitatea economică, capacitatea de a produce venituri şi locuri de muncă; eco-eficienţa economiei, adică utilizarea eficientă şi raţională a resurselor şi reducerea utilizării resurselor neregenerabile; durabilitatea socială, capacitatea de a garanta condiţii oamenilor pentru bunăstare şi şanse (siguranţă, sănătate, educaţie, etc.), distribuite echitabil; durabilitate instituţională, capacitatea de a asigura condiţii de stabilitate, democraţie, participare, informare, formare şi justiţie.

Rolul Consiliului Uniunii Europene

Consiliul U.E.[5], în Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE revizuită, identifică următoarele obiective principale: protecţia mediului, protejarea capacităţii Pământului de a menţine viaţa în toată diversitatea ei, respectarea limitelor resurselor naturale ale planetei şi asigurarea unui înalt nivel de protecţie şi îmbunătăţire a calităţii mediului; prevenirea şi reducerea poluării mediului şi promovarea producţiei şi consumului durabile, pentru a determina distrugerea legăturii dintre creşterea economică şi degradarea mediului; echitate şi coeziune socială, promovarea unei societăţi democratice, sigure şi juste care ţine cont de incluziunea socială şi de principiile unei vieţi sănătoase, în ceea ce priveşte drepturile fundamentale şi diversitatea culturală, care să creeze egalizarea de şanse şi să combată

BDD-A23148 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-27 22:34:35 UTC)

discriminarea în toate formele ei; prosperitatea economică, promovarea unei economii prospere, inovative, riguroase, competitive şi eco-eficiente, care furnizează standarde înalte de viaţă şi oportunităţi de angajare deplină şi de înaltă calitate pe tot cuprinsul UE; respectarea angajamentelor internaţionale, stimularea înfiinţării instituţiilor democratice şi apărarea stabilităţii acestora în lume, având la bază pacea, securitatea şi libertatea; promovarea activă a dezvoltării durabile la nivel mondial şi asigurarea că politicile interne şi externe ale UE sunt în acord cu dezvoltarea durabilă globală şi cu angajamentele internaţionale ale UE.

Avize ale Comitetului Economic şi Social European

Comitetul Economic şi Social European, în Avizul privind promovarea producţiei şi consumului durabil în UE[6], arată că unul dintre motivele impactului redus pe care l-au avut până în prezent politicile privind consumul şi producţia durabilă (CPD) constă în faptul că, deşi conceptul de durabilitate este bine integrat în Strategia Europa 2020, în aplicarea practică a politicilor el este adeseori lăsat deoparte. Mai mult, în modelul economic actual, obiectivul principal rămâne creşterea economică şi încurajarea consumului, iar performanţa globală este evaluată pe baza PIB-ului. De aceea, o tranziţie către CPD ar necesita o dezbatere deschisă şi transparentă, pe tema unui model economic autoîntreţinut, ale cărui performanţe ar fi evaluate cu ajutorul unor indicatori „dincolo de PIB", care să măsoare amprenta ecologică, starea de bine individuală şi socială şi prosperitatea; de aici şi ideea unui forum privind consumul durabil, care ar contribui la studierea valorilor subiacente unei economii durabile şi a factorilor care îi împiedică pe cetăţeni să opteze pentru modele de consum durabile şi a experienţelor acumulate în materie de moduri de viaţă cu impact redus asupra mediului[7]. Asocierea societăţii civile la nivel mondial, naţional şi local este crucială pentru asigurarea unei tranziţii reuşite către o economie ecologică şi durabilă. O astfel de tranziţie nu va avea sorţi de izbândă decât dacă întreprinderile, consumatorii şi lucrătorii percep CPD ca pe o oportunitate şi un obiectiv dezirabile; la toate nivelurile ar trebui instituite sisteme corespunzătoare de dialog şi de participare democratică[8].

Odată cu iniţiativa sa emblematică şi cu *Foaia de parcurs către o Europă eficientă din punct de vedere al utilizării resurselor[9],* Comisia a făcut din promovarea unei utilizări eficiente a resurselor, o chestiune de prim ordin pentru economiile europene. Punerea în aplicare a Foii de parcurs este cuprinsă în Strategia Europa 2020 şi în semestrul european, prin urmare s-ar impune revizuirea planului de acţiune pentru un consum şi o producţie durabile să aibă loc în strânsă legătură cu punerea în aplicare a Foii de parcurs şi a celui de-al 7-lea Program de acţiune pentru mediu[10], astfel încât politicile privind CPD să poată beneficia de creşterea importanţei acordate în plan politic utilizării eficiente a resurselor şi de cadrul de monitorizare al semestrului european. Obiectivele şi sistemele de monitorizare în materie de CPD s-ar putea întemeia pe adăugarea anumitor indicatori ai CPD la indicatorii privind utilizarea eficientă a resurselor. Date fiind caracterul transversal al politicilor în favoarea CPD şi numeroasele aspecte de care trebuie să se ţină seama, trebuie instituite sau mobilizate o serie întreagă de instrumente politice, la diferite niveluri, astfel încât modelele de producţie şi de consum să evolueze către durabilitate. Instrumentele predilecte ar trebui să combine măsuri de reglementare şi măsuri voluntare, în special măsuri de reglementare care să vizeze eliminarea progresivă a produselor nedurabile, instrumente dedicate unei politici fiscale mai echitabile, promovarea achiziţiilor publice ecologice, eliminarea treptată a subvenţiilor care nu ţin seama de efectele negative asupra mediului, susţinerea cercetării şi a ecoinovării, internalizarea costurilor de mediu, alte stimulente bazate de piaţă şi o participare activă la procesul de tranziţie din partea consumatorilor şi a lucrătorilor[11]. Instrumentele utilizate în cadrul CPD sunt în mare măsură voluntare şi se bazează pe informaţii (eticheta ecologică, sistemul comunitar de management de mediu şi audit – EMAS, campanii de sensibilizare a consumatorilor etc.). Recursul întreprinderilor[12] şi consumatorilor la aceste instrumente este redus, limitat la anumite sectoare şi grupuri sociale, şi nu va fi intensificat cu

BDD-A23148 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-27 22:34:35 UTC)

uşurinţă dacă se perseverează pe această cale; de aceea se vorbeşte tot mai des despre etica în afaceri care înglobează şi răspunderea environmentală de mediu a întreprinderilor[13]. Majoritatea efectelor nefaste asupra mediului sunt generate de consumul de produse alimentare şi de băuturi, precum şi de locuinţe, de infrastructuri şi de mobilitate, la care se adaugă producţia de energie[14] şi cea industrială, prin urmare, viitoarele politici privind CPD ar trebui să se axeze pe toate aceste diferite domenii. Dat fiind că impactul ridicat asupra mediului al consumului de produse alimentare şi băuturi este strâns legat de sectorul agricol, politicile în acest domeniu, trebuie să fie strâns legate de cele în favoarea unei agriculturi durabile care presupune utilizarea raţională a materiilor prime naturale, sprijinirea exploataţiilor biologice şi un sector agroalimentar care să garanteze aprovizionarea consumatorilor intermediari şi finali cu alimente sănătoase şi nepoluate[15]. CESE consideră că elementul-cheie pentru o agricultură durabilă constă în menţinerea unei producţii ecologice de alimente, distribuită pe întreg teritoriul, suficientă cantitativ, de înaltă calitate şi diferenţiată pe regiuni, care să protejeze şi să îngrijească zonele rurale, să conserve diversitatea şi caracteristicile specifice ale produselor şi să promoveze peisajele culturale europene, diverse şi bogate în specii, şi zonele rurale[16].

Pentru a încuraja producătorii să îmbunătăţească performanţele de mediu ale produselor lor de-a lungul ciclului de viaţă, ar trebui recunoscut principiul responsabilităţii extinse a producătorilor, aşa cum se regăseşte în unele acte legislative[17], ca un principiu general, care stă la baza responsabilităţii juridice a întreprinderilor. Pentru a se putea evolua către produse durabile, trebuie promovată o dublă abordare, cercetarea privind produsele care respectă mediul înconjurător şi dezvoltarea lor trebuie promovată prin finanţare publică şi prin adoptarea unor măsuri de stimulare adecvate, în favoarea inovării, pe de altă parte, ar trebui să se recurgă la instrumente de reglementare, precum Directiva privind proiectarea ecologică, pentru eliminarea treptată a produselor nedurabile. În acest scop, domeniul de aplicare a directivei trebuie extins iar punerea sa în aplicare urgentată. Dacă dorim ca întreprinderile şi consumatorii să evolueze către mai multă durabilitate, este de o importanţă crucială menţinerea transparenţei privind performanţele de mediu ale produselor şi serviciilor. Propunerea Comisiei, formulată în cadrul consultării asupra politicilor privind CPD, de a se utiliza în acest scop metodologia care permite stabilirea amprentei ecologice a produselor pare să constituie o abordare adecvată. Va trebui însă ca şi alte instrumente să vină în completarea ei (criterii sociale altele decât PIB, de exemplu), pentru o mai bună comunicare a informaţiilor privind durabilitatea de-a lungul lanţului de aprovizionare. Trebuie promovate alte modele comerciale pentru a deplasa accentul pus în prezent pe fluxurile de materiale către crearea de valoare şi de stare de bine, preferând de exemplu leasingul de bunuri în locul achiziţionării, programele de folosire în comun a autovehiculelor personale şi conceptele logistice vizând reducerea traseelor de mers „în gol” ale camioanelor, prin cooperarea dintre întreprinderi.

Politicile în favoarea CPD trebuie să ţină cont de faptul că alegerile durabile ale consumatorilor necesită disponibilitatea pe piaţă a produselor şi serviciilor durabile la preţuri accesibile, o informare clară şi fiabilă a consumatorului şi stimulente economice corespunzătoare. Mai concret, s-ar cuveni luate măsuri de îmbunătăţire a informării consumatorilor şi de evitare a informării confuze şi a practicilor de marketing înşelătoare referitoare la efectele nedăunătoare pe care le au produsele asupra mediului. CESE subliniază importanţa programelor educaţionale - care ar trebui să vizeze nu doar şcolile şi tinerii, care, de bună seamă, sunt importanţi, ci să se adreseze tuturor cetăţenilor, indiferent de vârsta şi condiţia lor socială, acordând o atenţie specială inegalităţilor cumulate în ceea ce priveşte riscurile şi daunele aduse mediului - pentru a se ajunge cu adevărat la adoptarea unor comportamente durabile[18]. Măsurile de promovare a CPD menţionate anterior pot fi consolidate dacă întreprinderile şi consumatorii sunt încurajaţi să adopte comportamente durabile prin măsuri de stimulare economică care, după cum se ştie, nu se reflectă numai în

BDD-A23148 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-27 22:34:35 UTC)

preţurile pieţei. Politicile privind CPD trebuie aşadar, să fie însoţite de o ecologizare a sistemului fiscal care s-ar traduce prin adoptarea unor stimulente economice menite să repartizeze în mod echitabil efortul aferent tranziţiei între marile întreprinderi şi IMM-uri, precum şi între cetăţeni, întreprinderi şi consumatori şi prin eliminarea treptată a subvenţiilor care dăunează mediului. Cu toate acestea, eforturile depuse vor fi zadarnice dacă se pune problema de a sacrifica finanţarea modelului social european înlocuind-o cu o taxă nouă pe resursele neregenerabile cu privire la care nu avem nicio garanţie că va fi destinată ulterior finanţării protecţiei sociale. Ar fi un demers periculos, costisitor şi inutil. Dar, trecerea la o economie ecologică va fi durabilă dacă generează locuri de muncă aşa-numite *ecologice* şi dacă *ecologizează* locurile de muncă în procese de producţie care respectă mediul în mai mare măsură, aşa cum este cazul cu producţia de energie regenerabilă, cu transportul durabil şi cu locuinţele eficiente din punct de vedere energetic[19].

Concluzie

Temelie a întregii activităţi de protecţie a mediului la nivel european, principiile, printre care şi principiul dezvoltării durabile, sunt în cadrul Uniunii Europene, consacrate de tratatele bază ale acesteia şi dezvoltate în documente din dreptul derivat european. Pentru cei interesaţi, simpli cetăţeni dar şi organisme specializate, principiile de dreptul mediului constituie căi de atingere a ţelului dorit anume dezvoltarea durabilă care presupune dezvoltarea de astăzi realizată cu gândul la generaţiile viitoare.

Bibliografie

[1] Fr.Perroux, *Pour une philosophie de nouveau developpement*, PUF, Paris, 1981, p.49; P.Guillaumont, *Economie du developpment*, vol. 1, *Le sous - developpement*, PUF, Paris, 1985, p.44; G.Meir, *Leading issues in Economic Developpement*, Oxford University Press, New York, 1995, p.7-32; M.Todosia, *Doctrine economice contemporane*, Ed. Junimea, Iaşi, 1978, p.179-188; J.S.Hogendorn, *Economic Development*, Third Edition Harper Collins College Publishers, Inc. 1996, p.594.

[2] Ph.Billet, *L`environnement au secours de l`emploi,* Environnement et Développement Durable, n°3, 2010, LexisNexis, p. 4-7.

[3] Conform definiţiei date în Raportul Brundtland, 1987, intitulat "Viitorul nostru comun", care considera că economia mondială trebuie să accelereze creşterea economică în contextul respectării restricţiilor legate de mediul înconjurător, prin asigurarea unui control adecvat al tehnologiei şi al organizării sociale. Cu privire la ideea că dezvoltarea durabilă – ce presupune echilibrul dintre economic, social şi juridic, aşezat pe *principiul integrării* – este, fără îndoială o idee generoasă, dar instabilă, prin natură care nu v-a rezista multă vreme imperativelor economice, a se vedea Ph.Billet, *L`environnement et la démocraie participative sacrifiés sur l`autel de la reliance*, Environnement- Revue Mensuelle Lexisnexis Jurisclasseur- janvier 2009, p.1-2.

[4] Ph.Billet, *Biodiversité: chronique d`un échec annoncé*, Environnement et Développement Durable, n°5, 2010, LexisNexis, p. 6-8.

[5] Bruxelles, 26 iunie 2006 10117/06. *Dezvoltarea durabilă* înseamnă satisfacerea necesităţilor generaţiilor prezente, fără a compromite capacitatea generaţiilor viitoare de a-si satisface propriile necesităţi. Acesta este un obiectiv general al U.E. stipulat în Tratat şi care guvernează toate politicile şi activităţile Uniunii. El se referă la menţinerea capacităţii Pământului de a susţine viaţa în toată diversitatea ei şi este fundamentată pe principiul democraţiei, egalităţii dintre sexe, solidaritate, respectul faţă de lege şi faţă de drepturile fundamentale, inclusiv libertatea şi egalitatea de sanse pentru toţi. Acesta îşi propune îmbunătăţirea continuă a calităţii vieţii şi a bunăstării pe Pământ, atât pentru generaţiile

BDD-A23148 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-27 22:34:35 UTC)

prezente, cât şi pentru cele viitoare. In acest scop trebuie promovată o economie dinamică, care să asigure locuri de muncă şi un înalt nivel de educaţie, ocrotirea sănătăţii, coeziune socială şi teritorială şi protecţia mediului, într-o lume sigură, care respectă diversitatea culturală.

[6] J.O.U.E. C 191/6, 29.6.2012.

[7] Avizul CESE privind *construirea unei economii durabile prin transformarea modelului nostru de consum*, raportor: J.O.U.E. C 44, 11.2.2011, p. 57.

[8] J.O.U.E. C 44, 11.2.2011, p. 57.

[9] COM/2011/0571 şi Avizul CESE privind *foaia de parcurs către o Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor*.

[10] Avizul CESE privind *Cel de-al şaptelea Program de acţiune pentru mediu (PAM) şi monitorizarea celui de-al şaselea PAM.*

[11] Avizul CESE *privind poziţia CESE în contextul pregătirii Conferinţei Organizaţiei Naţiunilor Unite privind dezvoltarea durabilă (Rio+20)* J.O.U.E. C 143, 22.05.2012, p. 39

[12] Fr.G.Trébulle, *Entreprise et développement durable (1-re partie),* Environnement- Revue Mensuelle Lexisnexis Jurisclasseur-août-septembre 2008, p.15-25; Fr.G.Trébulle, *Entreprise et développement durable (2-e partie),* Environnement- Revue Mensuelle Lexisnexis Jurisclasseur- octobre 2009, p.13-21.

[13] R.Family, A.S.Barthez, *Responsabilité environnementale des entreprises,* Environnement et Développement Durable, n°6, 2009, LexisNexis, p. 8-28.

[14] G.de Rubercy, *Sécurisation des actifs dédiés au financement du démantèlement des installations nucléaires: questions nouvelles et propositions,* Environnement et Développement Durable, n°3, 2010, LexisNexis, p. 6-8.

[15] J.de Malafosse, *Le concept d`écoconditionnalité*, Environnement et Développement Durable, n°3, 2010, LexisNexis, p. 3,4. Autorul subliniază nu doar antagonismul dintre interesele agriculturii productiviste şi cele ale naturii, ci şi cazurile din ce în ce mai multe, de maladii profesionale ale agricultorilor – se aminteşte, pentru exemplificare, cazul unui agricultor intoxicat cu ierbicid Monsanto.

[16] Avizul CESE privind *Rio +20: către economia ecologică şi o mai bună guvernanţă*. J.O.U.E. C 376, 22.12.2011, p.102-109.

[17] În dreptul intern Legea 211/2011 privind regimul deşeurilor, în *Art. 12 Răspunderea extinsă a producătorului* dispune: (1) „În vederea prevenirii, reutilizării, reciclării şi a altor tipuri de valorificare a deşeurilor, autoritatea publică centrală pentru protecţia mediului promovează sau, după caz, propune măsuri cu caracter legislativ ori nelegislativ prin care producătorul produsului, persoana fizică autorizată sau persoana juridică ce, cu titlu profesional, proiectează, produce, prelucrează, tratează, vinde ori importă produse este supus unui regim de răspundere extinsă a producătorului. (2) Măsurile prevăzute la alin. (1) includ, fără a se limita la acestea, următoarele: a) încurajarea adoptării, încă din faza de proiectare a produselor, a unor soluţii care să reducă impactul asupra mediului şi generarea de deşeuri în procesul de fabricaţie şi pe perioada de utilizare a produselor şi care să asigure respectarea prevederilor art. 4 alin. (1)-(3), atunci când acestea devin deşeuri; b) încurajarea producţiei şi comercializării de produse cu utilizări multiple, durabile din punct de vedere tehnic şi care, după ce devin deşeuri, pot fi valorificate în mod corespunzător şi a căror eliminare este compatibilă cu principiile de protecţie a mediului; c) acceptarea produselor returnate şi a deşeurilor rezultate după ce produsele nu mai sunt folosite şi asigurarea gestionării ulterioare a acestora fără a crea prejudicii asupra mediului sau sănătăţii populaţiei, precum şi asumarea răspunderii financiare; d) punerea la dispoziţia publicului a informaţiilor disponibile cu privire la caracterul reutilizabil şi reciclabil al produselor”. **(**M. Of. nr. 837 din 25 noiembrie 2011).

BDD-A23148 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-27 22:34:35 UTC)

[18] De aceea s-ar impune un echilibru între dialog şi eficacitate pentru o *democraţie a apei, a naturii*. Ph.Billet, *Gestion durable de l`eau: les mauvais comptes défaits*, Environnement et Développement Durable, n°4, 2010, LexisNexis, p. 3-4.

[19] Avizul C.E.S.E privind *promovarea locurilor de muncă ecologice şi durabile în cadrul pachetului energie/climă al UE*. J.O.U.E. C 44 of 11.2.2011, p. 110.

BDD-A23148 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-27 22:34:35 UTC)